Jaar 1290 – Nieuwe parochies en kerken te Poperinghe

In 1290 *zo schrijft Despars in zijn* '**Cronijcke van den lande ende graefscepe van Vlaenderen, gemaect ..., Volume 2' –** wiert de stede Poperinghe zo ghefrequenteirt, bewoont ende ghepeupleirt, dat die kercke van mijnhedere St. Berin hemlieden tzondaechs ende smaesdaechs vele te cleene wiel, zo dat men daer – by consente van den paeus Nicolays, die vierde van dier name, ter dieroccasie twee nieuwe prochiekercken maken moeste, deene ter weerdicheit van Onzer Liever Vrauwe, ende dandere van mijnheere St. Jan Baptiste, die welcke beede ghewiet wierden by den bisscop Jacob van Terouan ende den abt Wouter van Ste. Bertin tSt. Omaers.

Dank zij de lakenhandel en de leerlooierij groeide Poperinge in deze periode, uit tot een stad met ruim 15 000 inwoners en dus was er meer ruimte nodig om al deze Poperingenaars te laten wonen.

Op de 17de mei 1290 kreeg de stad Poperinge, op aanvraag van de abt van Sint Bertinus, van **Jacobus, de bisschop van de Morinen,** de toelating tot het bouwen van twee nieuwe kerken te Poperinge.

Uit 'Notice historicque par la ville de Poperinghe' *van* J.**J. Altmeyer** uitgegeven in 1840, *halen we de onderstaande akte over de fundatie van twee nieuwe parochies te Poperinge aan. Hijzelf noteert bij deze akte het volgende:*

Deze Vlaamse vertaling van de originele fundatie akte, die men nog steeds niet terug gevonden heeft, is mij overhandigd door de ***heer Frays****, notaris te Poperinghe.*

De originele akte werd ondertussen wel reeds terug gevonden, samen met heel wat andere van de proostdij van Poperinge en deze Latijnse akte werd in 1870 gepubliceerd in het 'Cartularium – Recueil des chartes du prieuré de Saint bertin à Poperinghe….' Van d'Hoop.

Alle de gonne die dese jegenwoordighe letteren sullen sien, Jacobus, by der gratie Godts, bisschop van Therouane, salut
In den heere ter eeuwigheyt.
Alsoo nu overlancx ons te kennen soude ghegheven gheweest hebben van wegen de godtvruchtighe mannen,
by Godts toelatynge abt van kercke van Ste. Bertins, in St. Omaers,
heere ende patroon van Poperinghe, onser Therouansche diocese,
ende *met* consente van de selve kercke van Ste. Bertins , mitsgaders Hugo, pastor van de prochiekercke, schepenen, curateurs ende ghemeente der selve stede van Poperynghe,
dat om de menigte der prochiaenen woonende in de selve stadt,
het volck ende prochianen niet en costen te vreden wesen met eeen kercke,
nochte oock aan de zielen in de selve stad ende prochie niet en koste voorsien syn door de moghentheyd van een pastor,

ende dat wy daerom van weghen de voorseyden souden aensocht syn gheweest,
opdat wy onsen pauselicke consten ende hunlieden d'authoriteyt souden verleenen
tot het hauwen, timmeren ende fonderen van twee nieuwe prochiekercken in de selve stede
ende prochie,

Het centrale brandglasraam in het koor dan de Sint Janskerk met links Jacob van Boonen, bisschop van Terouanne en rechts Walter, de abt van Sint Omaers.

sonder lesie nochtans van voorschreven patronale ende oude kercke,
ghemerckt ter cause voorschreven,
daartoe den noodt verheischt in de stede ende prochie voorseyd,
wy maken hunlieden bekend dat wy willen voorsien tot vermeerderynghe van Godts eerbiedynghe,
ende soo veel wy connen tot de sielen saligheyt, mitsgaders begheiren, hunlieden rechtveerdighe supplicacien toe te stemmen,
voor soo veel het recht toelaet en in onse maght is,
in onse plaetse toegeschickt hebben den discreeten man, **Mr. Jan de Ligne**, canonynck, ende onsen officalo van Therouane
om te ondersouken of daer noch was verheesschende de fondatien, ghebauw ende timmeraige van de selve twee nieuwe prochiekercken in de stede ende prochie voorschreven.

Item of de voorschreven twee nieuwe kercken costen ghefondeert, ghebauwt ende ghetimmert wesen in de selve stede ende prochie sonder groote hindernisse aen de patronale ende oude kercke.
Item ofte aen de ministris ofte priesters die ten diensten sullen wesen der selve kercken, soo veel soude toegheeyghent wesen dat soude genouch syn tot de voldoenynghe der bisschoppelycke reghten.
Item offer voorsien was van straten ende bequaeme plaetsen voor kerkhoven ende tot bauwen van kercken.

Item of alle ofte den meerdere deel prochianen ende ghemeente voorschreven, in ’t gonne voorschreven, waren consenterende ende of zylieden tot het ghebauw van de selve twee nieuwe kercken thunnen coste wilden hun in solidum verobligeren ende alsoo het door relaes van de selven onsen officiael aen ons ghedaen, mitsgaders door synde briefven daeroppe ghemaeckt,
ons wettelyck is blycken van het voorschreven, naer voorgaende dicisie by den gemelden officiael ghedaen, van de selve gheheele prochie in drye deelen met competente afpalynghe van de drye parochien uyt de selve gheheile procie door wycken ende wyckens afgedykt ende bekens door straeten ende voetwegen, soo het best heeft connen gheschieden,
ten eynde dat de selve twee nieuwe prochiekercken boven de voorseide patronale ende oude kercke ghemaeckt, gheconfirmeert en opghebauwt worde in de voorschrevene stede van Poperynghe, ende straten daertoe bereyt,
soo ons den selven onsen officiael heeft overghebraght ende beschreven,
wy ons consent syn ghevende ende ordonneren uyt reden voorseyd de selve twee nieuwe kercken ende plaetsen voornoemd te ghescheiden, ghebauwt ende ghetimmert te worden, te weten
d’een in den oosten ende d’ander in den westen van de selve patronale ende oude kercke,
in haer gheleghetheyt ten vollen ende ongeschonden,
statuerrende dat in elcke der voorschreven drye prochiekercken sy eenen pastor, die de prochie in solidum ontfange ende gheniete,
ongheprejudiceert ’t recht van patronaet, privilegien, libertheyten, rechten, costuymen, partien ende andere sulcke het soude moghen wesen,
competerende de selve religieusen kercke ende clooster in de gheheele stede ende drye prochien voornoemd in de geboorlingen offranden vervallen, thienden ende opcommen

ghelyck tot nu toe in de selve gheheele stadt en patronale en oude kercke alleen hebben ontfangen, opgheheven ende ghenoten,
ende souden connen ontfangen, heffen ende ghenieten,
en ghenoten hebben in sulcker lasten ende ghevallen,
indien de selve twee nieuwe kercken als noch niet en hadden inghestelt gheweest;
ende waerlick considerende, in dit voorstel, het loflick voorstellen van voorseiden Hugo,
en dat hy in't gonne voorschrevene is consenterende,
niet onder syne groote schade,
ende dat hy Hugo gadeslaen 't last des heeren van de voorseyde gheheele prochie ghetrouwelyck heeft ghearbeyt,
wy, met voorgaende reden ende voorghehouden deliberatie,
statueren, **den selven Hugo** welcken syne voornoemde oude ende patronale kercke is houdende ende gheghouden heeft,
heffe, ontfange ende gheniete twee hondert coorne schoven ende veertich haverschoven, die den pastor van de voorseyde gheheele prochie voor de voornoemde divisie aen de cure van Ste. Bertins tot Poperynghe toequamen;
item veertig schellyngh parisis jaerlyckx rente ofte daer onrent, uytte renten van het brevet van de selve oude cure,
ende dat den pastor van de selve oostersche kercke aen den voorseyde Hugo op name van pensioen sal gelden ende betalen, ses pond parisis,
ende den pastor van de westersche kercke viertien pond parisis,
d'helft te christemisse ende d'ander helft te St. Jansmisse, elck naer raete,
soo lang den voorseyden Hugo leven sal ende pastor sal wesen der selver plaetse,
oock al waer't 't soo dat den gemeleden Hugo door crankheyt ofte flauwicheyt, ofte ander canonynck beletsel de selve prochie niet en coste persoonelick bedienen,
niettemin soo lang hy Hugo leven sal, ettelycke jaeren pensioen van xx livres en een halven, op de voorschreven maniere van de selve twee pastooren van de voornoemde twee nieuwe prochien ontfangen sal ende ghenieten,
wel verstaende nochtans behouden dat hy geen ander gheestelick beneficie en comt te obtineren, ende wy obligieren de pastooren van de voornoemde twee nieuwe kercken, sulckdanighe sy voor dien tyd wesen sullen ende hunlieden kercken, renten en voorvallen 't sydert hun eerste institutie zeer crachtelick aen ende ter bewarenisse van de voormelden Hugo van 't gonne voorschreven, welcken Hugo overleyden synde, zullen de voorchreven coorne ende haverschoven ende de voorschreven pennynckrenten van de priester der patronale ende oude kercke alsdan afwicken ende blyfven aen den priester van de selve oostersche kercke in der eeuwicheyt,
ende de selve pastooren der nieuwe kercken ende hunne successenissen van alsdan ende in toecommende tyde van de selve betalynghe ghelast blyfven,
int teecken van welcke wy aen dese jegenwoordighe briefven hebben doen aenhanghen onsen zeghel.
Ghegheven in't jaer des heeren duyst twee honderd 't negentich, 's woensdaghs voor synxschen.

Ende was hanghende een deel van de seghel ghedruckt op groen wasse ende dobbelen steert van parchemyne.

In het ‘Cartulatium: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe ...’ *zit dezelfde akte maar in het latijn.*
Het cartularium is te vinden op:
https://archive.org/details/cartulariumrecu00hoopgoog/page/n180

125.

Jacques, évêque de la Morinie, à la demande des religieux de l'abbaye de Saint-Bertin et d'autres, autorise la construction de deux nouvelles églises à Poperinghe et détermine quelles seront les indemnités à payer au curé de la principale et ancienne église.

Universis presentes litteras inspecturis, Jacobus, Dei gratia Morinensis episcopus, salutem in Domino sempiternam. Cum jamdudum nobis ex parte virorum religiosorum S., Dei permissione abbatis ecclesie sancti Bertini, in sancto Audomaro, domini et patroni de Poperinghes, nostre Morinensis dyocesis, et ejusdem ecclesie sancti Bertini conventus, necnon Hugonis, curati parrochialis ecclesie, ac etiam scabinorum, coratorum et comitatis ejusdem ville de Poperinghes, fuisset intimatum, quod, propter parrochianorum commorantium in dicta villa multitudinem ac populi cotidianum incrementum, predicti villa, populus ac parrochiani unica non poterant esse contenti ecclesia, nec animabus in predictis villa et parrochia per unius curati possibilitatem poterat salubriter provideri, et ob hoc ex parte ipsorum nobis fuisset supplicatum, ut nos ad edificationem, constructionem et fundationem duarum novarum ecclesiarum parrochialium in villa et parrochia predictis, preter tamen principalis et antique ecclesie lesionem enormem, nostrum vellemus adhibere pontificalem assensum, et eisdem auctoritatem prestare, cum ad id ex causis premissis urgeret necessitas in villa et parrochia supradictis. Notum facimus, quod nos divini cultus augmentationem et animarum saluti providere pro viribus affectantes, volentesque eorum justis supplicationibus annuere, quantum de jure possumus et debemus, virum discretum magistrum Johannem de Ligniaco, canonicum et officialem nostrum Morinensem destinavimus ad inquirendum loco nostri, utrum ad fundationem, edificationem et constructionem dictarum duarum novarum ecclesiarum parrochialium, in villa et parrochia predictis, urgeret necessitas; item utrum dicte due nove parrochiales ecclesie in dictis villa et parrochia fundari, construi et edificari poterant preter principalis et antique ecclesie lesionem enormem; item utrum ministris sive presbiteris eisdem ecclesiis servitutis tantum fuisset assignatum, quod sufficeret ad hospitalitatem et jura episcopalia persolvenda; item utrum previsum esset de plateis et locis congruis pro chymiteriis et ecclesiis construendis; item utrum totius vel majoris partis parrochianorum et comitatis predictorum in premissis

1290, 17 mai.

interveniret consensus, et utrum ad edificationem dictarum duarum novarum ecclesiarum se vellent insolidum ipsorum sumptibus obligare. Verum quia per relationem predicti officialis nostri nobis factam ac per ipsius litteras super premissis confectas nobis constat legitime de premissis, facta prius per predictum officialem divisione predicte totalis parrochie in tres partes, factaque per ipsum competenti limitatione trium parrochiarum de totali predicta parrochia, per vicos et viculos, fossata et rivulos, per vias et semitas, prout melius fieri potuit, ad hoc quod dicte due nove parrochiales ecclesie, una cum predicta principali et antiqua ecclesia fiant, construantur et edificentur in villa de Poperinghes predicta in plateis ad hoc paratis; prout noster officialis predictus nobis retulit et rescripsit, nostrum adhibemus consensum, et predictas duas novas ecclesias in locis predictis, unam videlicet in orientali et aliam in occidentali parte, a predicta principali et antiqua ecclesia fieri, construi et edificari ex causis decrevimus antedictis; predicta principali et antiqua ecclesia suo priori situ penitus remanente, statuentes quod in unaquaque dictarum trium parrochialium ecclesiarum sit unus curatus, qui infra metas sue parrochie jura parochialia insolidum percipiat et habeat, salvis dictis religiosorum et eorum ecclesie in totali dicta villa et tribus parrochiis predictis jure patronatus, privilegiis, libertatibus, juribus, consuetudinibus, portionibus et aliis quibuscumque pertinentibus ad eos et eorum monasterium in natalibus, oblationibus, obventionibus, decimis et excadentiis, prout in predicta totali villa et predicta unica principali et antiqua ecclesia hucusque perceperunt, levaverunt et habuerunt percipere, levare et habere potuissent et habuissent in quibuscumque rebus et casibus, si dicte due nove ecclesie nundum adhuc fuissent institute. Sane considerantes in premissis predicti Hugonis laudabile propositum, et quod premissis consentit in ejusdem Hugonis non modicum detrimentum, quodque dictus Hugo gerendo diu curam predicte totalis parrochie fideliter laboravit, ratione previa ac competenti prehabita deliberatione statuimus, ut idem Hugo, qui predictam suam principalem et antiquam ecclesiam retinet et retinuit ducentas garbas bladi et quadringentas garbas avene, que curato predicte totalis parrochie ante divisionem predictam in curte sancti Bertini apud Poperinghes debebantur, item quadraginta solidos Parisienses annui redditus vel circiter de redditibus brevium dicti antiqui curati levet, percipiat et habeat, et quod curatus predicte orientalis ecclesie sex libras Parisienses,

et habeat, et quod curatus predicte orientalis ecclesie sex libras Parisienses, curatus vero occidentalis ecclesie quatuordecim libras Parienses nomine pensionis annis singulis mediatim in natali Domini et mediatim in festo Nativitatis beati Johannis Baptiste, quilibet pro rata sua reddant et solvant dicto Hugoni, quamdiu dictus Hugo vitam habuerit in corpore naturalem et curatus fuerit dicti loci. Verum etiam et si dictus Hugo causa debilitatis vel infirmitatis aut alterius impedimenti canonici dicte parrochie personaliter deservire nequiverit, nichilominus ipse Hugo, quamdiu vitam in corpore gesserit, dictam pensionem annuam viginti

librarum Parisiensium modo supradicto a dictis duobus curatis dictarum novarum parrochiarum percipiet et habebit, dum tamen aliud beneficium ecclesiasticum ipsum non contigerit obtinere. Nosque curatos dictarum novarum ecclesiarum, quicumque pro tempore fuerint, eorumque ecclesias, redditus et proventus eorumdem ab earum prima institutione erga dictum Hugonem pro premissis efficaciter obligamus. Quo Hugone de medio sublato supradicte garbe bladi et avene presbitero dicte orientalis ecclesie, et dicti redditus pecuniarum presbitero principalis et antique ecclesie extunc cedent et perpetuo remanebunt. Dictique curati dictarum novarum ecclesiarum et eorum successores extunc imposterum a solutione predicte pensionis manebunt liberati. In cujus rei testimonium presentibus litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Datum anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo, feria quarta ante Penthecosten.

Original. Sceau enlevé.

In het academiejaar 1986 – 1987 schrijft **Jo Maes** *in zijn tweede kandidatuur geschiedenis van de KULeuven – een nota onder de titel 'Parochievorming te Poperinge'.*
In zijn tweede hoofdstuk schrijft hij over de totstandkoming van de O.L. Vrouw- en de Sint-Jansparochie.
In 1237 – *zo schrijft hij* – wordt naar aanleiding van de bevolkingsaangroei, zoals de oorkonde van dat jaar verhaalt, een hernieuwing doorgevoerd, namelijk dat de pastoor, bijgestaan door een kapelaan, instaat voor de zielzorg in de enige parochie van Poperinge. Deze hernieuwing zal door een verdere aangroei van de bevolking nog nieuwe wijzigingen ondergaan.
Verder schrijft hij; als gevolg van de bevolkingstoename wordt, op het einde van de 13de eeuw, aan de bisschop van Terwaan, Jacob van Boonen, de toelating gevraagd tot de splitsing van de enige bestaande parochie te Poperinge door het bouwen van twee nieuwe kerken.

Verder behandelt Jo Maes de voorgegeven documenten en hij schrijft: naar aanleiding van deze aanvraag volgt een onderzoek om na te gaan of de aanvraag gegrond is. De bisschop van Terwaan belast Jan van Ligne, één van zijn kanunniken, met dit onderzoek. Het is interessant na te gaan wat de kanunnik moet onderzoeken. Hij moet nagaan of de beweringen waar zijn. of het plan beantwoordt aan de dringende noodzaak. Of men gevolg mag geven aan het verlangen. Of er groot nadeel zou zijn voor de bestaande kerk? Verder moet hij ook onderzoeken of aan de priesters die deze kerken zullen bedienen zoveel kan toegekend worden dat hun onderhoud verzekerd is en zij hun plichten ten overstaan van de bisschop zullen kunnen nakomen. Of de dotatie voor de twee nieuwe parochies groot genoeg is om er van te kunnen leven. Er moet ook gezorgd worden voor geschikte plaatsen voor het aanleggen van kerkhoven en het bouwen van de kerken. Verder moet hij nagaan of er iets voorzien is voor de huisvesting van de nieuwe parochiepriesters.
De toestemming van pastoor Hugo, van de meerderheid van de parochianen en van de gemeente is ook vereist. Tenslotte moet Jan van Ligne nagaan of de schepenen en de keurheren van Poperinge bereid zijn de kosten voor het bouwen van twee kerken op zich te nemen.

Nicolaas IV

Twee maanden later, op 17 mei 1290, geeft de bisschop van Terwaan samen met paus **Nicolaas IV** de toelating tot het oprichten van de twee gevraagde kerken en het afscheiden van twee nieuwe parochies uit de oude St. Bertinusparochie.
De terreinen voor de twee nieuwe kerken met bijhorende kerkhoven worden uitgemeten en ontruimd en op 28 mei 1290 worden ze door de bisschop gewijd. De ene kerk wordt toegewijd aan O.L.Vrouw, de andere krijgt St. Jan tot patroon.
De oorspronkelijke St. Bertinusparochie blijft behouden en heeft de zielzorg over het centrum van de stad. De bisschop wijst er nog op hoe en op welke manier pastoor Hugo van de Ste. Bertinusparochie schadeloos moet gesteld worden voor het verlies van een deel van zijn inkomsten als gevolg van deze splitsing.
Het patronaatsrecht over de nieuwe parochies valt eveneens de St. Bertinusabdij te Sint Omaars te beurt, omdat ze op het grondgebied van de moederparochie, waarover de abdij het patroonaatsrecht bezat, gesticht worden.
De bouw van de beide kerken die gelijktijdig verloopt is voorlopig af in 1301. Denunck verwijst hiervoor in zijn handschrift naar een inscriptie gegraveerd in een ijzeren plaatje dat dateert van hetzelfde jaar.
De kosten en de lasten door de bouwprestaties veroorzaakt, werden door de plaatselijke bevolking gedragen.
Tot zover Jo Maes.

1290 - Poperinge groeit

De voorgaande grens van de stad in die tijd, de **Hondsgracht** *kende al een kunstmatige verhoging die in de toponymie bewaard bleef als het 'Catspel'.*
Een 'katte' is immers een dergelijke verhoging. Het huis op de hoek van de Hondstraat en de Noordstraat bleef bekend onder deze naam. Daar tegenover lag trouwens het 'Kattepitje'.
De huidige Casselstraat werd gemaakt op de rug tussen de Vleterbeekvallei en de vallei van de Bommelaarsbeek, waarbij men het traject van de oude heirbaan volgde.
Dit werd bevestigd bij de recente opgravingen.

De aanleg van de O.L Vrouwparochie

Bij de opgravingen die men deed aan 'den achterwegel' aan de Casselstraat, die naar de Koestraat leidt, kwamen we tot een aantal bemerkingen rond de uitbouw van de Onze Lieve Vrouwparochie.
Deze plaats is te vinden op de 'Popp'kaart hiernaast onder de percelen met de nummers 859 en 860, en is een stuk grond dat nog altijd weide is.
Zoals we verder kunnen zien op deze kaart loopt deze achterwegel perfect parallel met de Casselstraat. We zien

op deze kaart ook dat er een ‘brandgang’ is leidende van de Casselstraat naar het stuk nr. 395 daarachter, het stuk waar de achterwegel in uitkomt.

Tussen de stukken 879 en 887 is er nog een restant van een oude brandgang te zien, die blijkbaar reeds voor het jaar 1864, tijdstip waarop deze kaart getekend werd, reeds vooraan in de Casselstraat volgebouwd was.

In het jaar 1776 toen de mensen van Ferraris hier in Poperinge hun opmetingen kwamen doen, zag de Casselstraat er als volgt uit:

Op woensdag 22 februari 2012 ging ik een praatje maken met de archeologen die aldaar de opgravingen deden en zij wisten mij te vertellen dat deze weide in de middeleeuwen aangehoogd was.
Deze weide ligt in de Bommelaarsvallei. We zien op de kaart achter in de wei, aldaar waar er ‘Ruisseau’ staat, de beek liggen. Aan de andere kant van de beek, loopt de Werfstraat.
De vallei van de Bommelaarsbeek kunnen we heel goed zien wanneer we achteraan de Britse begraafplaats ‘Nine Elms’ staan, gelegen op de Helleketelweg te Poperinge. Daar zien we een licht glooiende vallei.
Achteraan de weide waar men deze opgravingen bezig is, zien we een veel steilere helling, waaruit ook te concluderen valt dat de weide ooit opgehoogd werd.
Volgens de archeologen zou dit in de loop van de 14de eeuw gebeurd zijn, dus in de middeleeuwen
De Onze Lieve Vrouweparochie werd aangelegd in de 14de eeuw.
We kunnen in de Casselstraat nog duidelijk dit middeleeuws urbanisatiepatroon herkennen.
Het gehele stuk tussen de watergang’ tegenover de O.L. Vrouwekerk en de Koestraat werd waarschijnlijk in één keer aangelegd.
Het stuk grond werd geëgaliseerd en werd waarschijnlijk op de hoogte van de moerlaag gebracht. Voor de 14de eeuw werden de huizen blijkbaar bovenop de gewone grond gebouwd in plaats van op de moerlaag. De overtollige grond werd naar achteren geschoven, de wei in, waar deze laag 50 tot 60 centimeter uitmaakte.

Op de foto hieronder zien we de sleuven die voor deze opgravingen gemaakt zijn.

Kijken we vandaag vanuit de weide richting Casselstraat, dan zien we dat deze straat effectief horizontaal loopt. Nu nog is te zien dat het totale stuk grond eertijds verdeeld werd door drie watergangen. Als we vertrekken van de Koestraat, dan was er een eerste brandgang net over de bakkerij van Warlop. Van op de achterwegel zien we nu nog een drietal huisjes, haaks staan op deze wegel, waar eertijds deze brandgang was.
Het zelfde voor de twee blok. Vanop de achterwegel zien we ook hier dat er een brandgang geweest is.
Op de 'Popp'kaart zien we dat er een blok verder er weer een dergelijke brandgang was.
Deze grotere stukken werden in de middeleeuwen als 'erven vercheins' , en op iedere 'cheinserve' werden dan een aantal huizen gebouwd.
We bemerken in oude akten dat er sprake is van 'hooftmanschippen' of 'hofmanschappen' in Poperinge. De persoon die verantwoordelijk gesteld werd voor een dergelijk 'hofmanschap' en dus ook de grondcheins of grondrente moest betalen aan de heer van Poperinge, gaf deze verantwoordelijkheid door aan zijn erfgenaam, ten minste zolang deze ook eigenaar bleef van een erf binnen dit hofmanschap.
Dit soort financiële 'feodale' verplichtingen werden in de oude akten ook wel 'heerelijke renten' genoemd.

Aan de andere kant van de stad hebben we 't Pameltje of de Sint Jansparochie.
Daar werd waarschijnlijk de huidige Bruggestraat aangelegd waarbij de ruimte tussen deze straat en de Ieperstraat genivelleerd werd. Van uit de Kouterweg – de huidige Komstraat vertrok een kronkelend straatje dat het Wullestraatje genoemd werd.

Laatste christelijke stad in Egypte ingenomen

Uit de **‘Cronijcke van den lande ende graefscepe van Vlaenderen, gemaect ..., Volume 2’** van **Nicolaes Despars** *leren we dat in het jaar 1291 de laatste christelijke stad in Egypte ingenomen werd door de islamieten.*
Hij schrijft:
Enbde als men screef tjaer XII° XCI, zo nam Mesates, die zuene van den coninck van Gypten, die laetste kerste stede van Syrien inne, ghenaemt Abalon, daer by tal te viere ende te zweerde brochte, dater binnen was: ghemerct dat zy zeer qualick eens droeghen om die vermaledyde ambitie, eergiericheit ende goetgiericheit wille, daer huerlieden principaelste cpaiteynen ende beleyders zo enormelick ende leeliclick mede gheinfecteirt ende besmet waren, dat deene onder dandere gheensins bughen en wilden, ten grooten zwaren achterdeele ende grieve van dat helig roomsch kersene gheloove, twelck – overmints die daghelicsche augmentatie ende vermeerderinghe van de invoncentienten alsvoren – noch onghelyck meer in toecommende tyden es – ducht ic – ghescepen tel yden, ten zy dater by der goedertierer gracie Gods in tijts anders inne voorzien zy.

Ten oorlog!

Op **de 3de september 1292** *roept Gwijde, graaf van Vlaanderen en markies van namen, de abt van Sint Bertin op – ou à celui ki est en son liu – of diegene die in zijn plaats is, om op de 28ste september gewapend aan te treden met de Poperingse troepen te* **Saint Amand en Pévèle**, *voor de Sint Remi – kerk.*
En dit – ‘pour nous servir et aidier nostre honneur, nostre hyretage et nostre droit sauver, defendre et maintenir’. En dit om ons te dienen en te helpen onze eer, onze erfenis en ons recht te redden, verdedigen en te houden.
Dit order werd gegeven te Ieper, op de woensdag voor Onze Lieve Vrouw geboortedag, in het jaar des heren 1292. (Haigneré)

In het ‘**Jaerboek der stad en oude Casselry van Kortryk, verzameld uyt menigvuldige ...** door Jacques Joseph Ignace Goethals-Vercruysse lezen we voor het jaar 1296 dat de winter wederom streng was en feel met veel hagel en sneeuw – dog wierd gevolgd door een vruchtbaeren en schoonen zomer.

De vijvers te Poperinge

Bij de aanleg van de nieuwe parochies te Poperinge, werd er in eerste instantie gedacht aan de veiligheid en in het bijzonder aan de brandveiligheid. Hiervoor werden er drie vijvers ingericht. Ze dienden steeds van water voorzien te zijn in geval van brand.
De eerste vijver werd de **Sint Bertensvijver** genoemd.

Zoals we kunnen zien op dit detail van de Ferrariskaart was deze gelegen in wat de Poperingenaars nu nog het 'watergat' noemen. In het verlengde van de Priesterstraat, aan de overkant van de huidige Gasthuisstraat, loop immers het 'Weddingstratje' door tot aan de Sint Bertinsvijver.
Een 'Wedding' of een 'wad' wil zoveel zeggen als een doorwaadbare plaats.
De vraag is of dit effectief wel het geval was. Dit is immers ook de hoek, waar de Bommelaarsbeek de Hipshoekbeek ontvangt, en daar een tamelijk scherpe bocht maakt. Deze plaats zal dus altijd erg waterrijk geweest zijn. De vallei van de Hipshoekbeek wordt daar niet voor niets de 'Papelangemeersch' genoemd
De weide achter het 'Van Reninghe' – huis, ook wel Skindles genoemd, heette in de 17de eeuw 'De nieuwe stede'. Daar bevindt zich nu een 'boereput', die we echter niet als een restant van de Sint Bertensvyver kunnen zien aangezien deze vijver, voor de beek lag.
Ook van uit de huidige Duinkerkestraat, die vroege de Watoustraat werd genoemd, liep er een straatje naar deze vijver; een straatje dat dan ook toepasselijk het Vyverstraatje of zelfs het Sint-Bertensvyverstraatje werd genoemd.

Op de nieuwe parochies werden ook uiteraard brandvijvers aan gelegd.
Voor de O.L.Vrouwparochie was dit de O.L. Vrouwvijver, die we echter op de Ferrariskaart uit 1776 hieronder niet meer terug vinden.
De vijver moet langs het straatje dat langs het Benedictinessenklooster liep gelegen hebben, want we vinden in documenten van de 17de eeuw een hele discussie terug tussen de stad en het klooster, rond de vraag of dit straatje vooraan aan de Boeschepestraat, die toen de Overdam genoemd werd, kon afgesloten worden, zodat de privacy van de nonnen beter gerespecteerd kon worden.

De zusters verkregen uiteindelijk niet alleen dat dit straatje mocht afgesloten worden, maar tevens dat de vijver mocht gedempt worden.

De derde vijver is de Sint Jansvijver die op de huidige Paardenmarkt gelegen was. Deze vijver bleef behouden tot rond 1880 toen hij gedempt werd. Het blijft voor mij een vraagstuk hoe deze vijver gevoed werd, maar zeker is dat vanuit deze vijver de 'wulle' of 'vulle' – beke liep die de Ieperdamcouter kruiste. Eén keer de speye en de watermolen voorbij, kwam ze in de Vleterbeek terecht.

Deze drie vijvers werden meestal openbaar verhuurd, meestal voor langere termijnen, zodat de huurders hier vis konden opzetten. Vis was tijdens de vele vastendagen immers onontbeerlijk op het menu.

En er was nog een andere 'stedewedding', zo blijkt uit een halmakte van de 16de maart 1614.

16 maart 1614 – 't Watermeulenhof - Halmen

Den zelven halmdaghe de 18 maerte 1614
Clays Tlam heeft ghecocht
jegens **Claude de Muelenaere** als machtich by procuratie van Mayken als zijne moeder weduwe van Jaecques de Muelenaere dezelve procuratie ghepasseert voor voocht ende schepenen der stede van Ypere in date vande xjde october 1605 – gevasesteert met eenen zegel vande voochtde – alhier ghesien ende gelezen
Eerst vyf vierendeelen gerslant teenen sticke ligghende inde stede van Poperinghe op de **Leverstraete** emmers de plecke zoo die gelegen is met de droghe ende opgaende als van ouden tijden daermede gaende palende met **de nortende jegens twatermuelenhoff** toebehorende de heere van Ste. Bertins – **tzuutende de stedewedinge**

en tlant van Lowys vande Goosteene -
dostzyde de scipvaert –
de westzyde de Leverstraete –
belast met 1 pond xiiij schele tsjaers erfvelicke rente ten proffitte vande heere dezer stede – dachterstellen te zuuveren by de vercoopeghe tot de dach van erfvenesse –
tselve noch in pachte den tyt van zeven jaeren emmers naer tutwyzen vande pachtbrieff tot xlij pond parisis tsjaers gevallen halff maerte 1614 tot proffitte van de vercoper

Dan volgen er nog andere stukken grond die verkocht worden maar die ons binnen deze context niet interesseren.
Als we dit op de Ferrariskaart projecteren; komen we tot een rare bevinging. We zien de watermolen op deze kaart met tegen de 'Leverstraat' – de huidige Veurnestraat – het watermolenhof. Het stuk grond waar het nummertje 1 staat is het stuk grond dat verkocht wordt.
Ten zuiden van dit stuk grond – waar op deze kaart de 'blekerij' ligt – lag in 1614 nog de 'stedeweddinge' of een stadsvijver.

We nemen aan dat de 'blekerij' in de plaats van deze stadsweddinghe gekomen is.